

KMETSKI LIST

Številka 24

Liubljana dne 14. junija 1939

Leto XXI

Za svobodo duha

Nobeno drugo suženjstvo ni tako hudo, kakor je utesnitev duha. Človek prenese marsikaj, prenese pomanjkanje in trpljenje ter vzdrži najrazličnejše muke, duševno suženjstvo pa je zanj smrt, brez ozira na to, s katere strani to suženjstvo prihaja.

Duhovno suženjstvo

Mi smo to že ponovno ugotovili in danes to ugotovitev ponavljamo. Ni naš namen, da bi ugotavljali oblike raznega duhovnega suženjstva na kmetih, ugotavljamo pa, da obstoja in je zato naloga vseh pošteni ljudi, da se proti temu suženjstvu bore. Kajti samo duševno svoboden človek je vreden tega imena.

Ne ponižujte kmeta

Slovenski kmet gotovo ne zasluži takega ponižanja. V dolgi dobi slovenske zgodovine, ki je bila marsikdaj usodno trpka in težka, je vselej v najbridkejših trenutkih pokazal in dokazal, da se zaveda svoje velike odgovornosti in svojega človečanskega poslanstva na zemlji. To zdravo zavest gojiti, jo poglobljevati, izpopolnjevati in izoblikovati do najvišje dosegljive stopnje, to je naloga vsakega res kmetskega politika, pa tudi vsakega resničnega prosvetnega in kulturnega delavca.

Zato odklanjamo vse, kar izvrševanje te velike naloge onemogoča. Ni politike zaradi — politike, ni prosvete zaradi — prosvete, ampak vse zaradi — naroda! In mozek naroda je vedno bil, je in ostane naš kmet in z njim njegov najožje povezani tovariš-delavec v najširšem pomenu te besede. Zato mora biti vse delo urejeno tako, da služi tej narodni prvini, in usmerjeno tako, da ustvarja zanjo čim največjo svobodo.

Svoboda je sonce

Razume se, da tudi besedo svobodo jemljemo in umevamo v nje najboljšem pomenu. Zato jo tudi smemo in moramo zahtevati. Kakor rastlina ne more uspevati, če ji vzamemo sončno svetlobo in toploto, tako človek propade, če mu vzamemo svobodo.

Zalostnih dokazov za to našo trditev imamo v današnji dobi dovolj. Motijo pa se tisti, ki mislijo, da so rešili vse probleme sedanje družbe, ako se jim je posrečilo kje iz človeka napraviti stroj. To je pehanje v prepad, to je pot naravnost v smrt.

Človek ni stroj

Nikdar in nikoli ne bo človek postal stroj in nikdar in nikoli ne sme postati samo gola delovna žival. Nasprotno! Od narave je postavljen vsemirju za vlado, zato tudi nihče nima pravice kršiti tega naravnega zakona. Kdor pa ga krši, zagreši s tem zločin, ki se nujno in strahovito maščuje.

Slovenski kmet, slovenska javnost! Premisli in presodi, ali si deležna tiste in take svobode, ki ti jo jamči narava sama.

Kmetova dolžnost

In če spoznaš, slovenski kmet, da je kaj narobe, če ugotoviš krivca, kaj je potem tvoja dolžnost? Ali je tvoja dolžnost, tega krivca pred vso javnostjo poklicati na odgovor in mu javno povedati, da mu enkrat za vselej odrekaš svoje zaupanje?

Prej ali slej se bo to zgodilo, ker je za-

kon narave tak, da se vsako zlo maščuje. V tvojih rokah, slovenski in jugoslovanski kmet, in v tvojih, naš delavec, pa je, da določiš čas za to spoznanje. Lahko ga zavlečeš, lahko pospešiš. Na vsak način pa je tvoja dolžnost, da naravi pomagaš do njenih pravic in s tem rešiš sebe in vse, ki z veliko vero in trdnim zaupanjem gledajo vate.

Dobrotvori

V severnih pokrajinah nosijo ljudje ovčje kožuhe, da se zaščitijo pred hudim mrazom. Pri nas srečujemo ljudi kar sredi leta, ki nosijo debelo kožo, menda iz same irhovine ali svinjskih podplatov, pa jih še nič ne ogreje, nič ne gane. Neobčutljivi so za trpljenje delovnega naroda in nič jih ne zgane še tako velika krivica, storjena sočloveku. Njihov svet in njihovo življenje je nepretrgana veriga krivic. Beseda pravičnost jim je neznana. Da bi svoja dejanja prikrili, vržejo od časa do časa kakemu kulturnemu, narodnemu ali dobrodelnemu društvu kako podporo, pa se proglase za dobrotvore, za zaslužne in velikodušne ljudi.

Taki »dobrotvori« se revščini in siromaštvu sicer smejejo. Oni pa siromaštvo potrebujejo. Kaj pa bi bili brez njega. Revščina je posledica njihove veljave in iz nje izvira njihovo bogastvo. Kmetsko gibanje mora stremeti za tem, da se odpravi »dobrotvorstvo« in miloščina. Ves deloven narod naj postane sam sebi dobrotvor in ne posameznik. Miloščina se naj umakne socialni pravičnosti.

Mi trdno verujemo, da se doba dobrotvorstva bliža kraju. V tem znamenju bo letos zapela kosa po zelenih livadah in naša pesem bo odmevala od logov in nosila klic nove dobe, ki prihaja. Ta doba se bo zvala »doba tvorcev«. Siromaštvo, beračenje, dobrodelna društva naj ostane le še grenak spomin preteklosti.

Bolna raztrganost

Nikjer menda ni tuja miselnost tako porazno vplivala na človeka, kakor se je to zgodilo pri nas. Pri vseh stanovih najdemo tisto — za kar razumen človek zaman išče opravičila, zamanj spravlja v sklad z normalno človeško družbo odnošaje, ki vladajo med ljudmi. Kako bolno izgleda naša notranjost — skoraj da nismo vredni svojega imena; moralo bi nas biti sram v zadnji kotiček naših srčnih in duševnih občutkov. Morda, ne rečem, morda bi potem prišli do spoznanja in se vsaj skušali otresti strašnih posledic naše notranje raztrganosti.

Poglejmo se

in razmislimo o sebi, pogledajmo svoje vsakdanje življenje in sklenimo zaključek. Moramo biti popolnoma nepristranski, ne smemo ničesar opustiti na ljubo svoji domišljavosti ali sebičnosti; vse napake, krivice, slaba dejanja, prav

vse si moramo priznati. Kadar bomo tako pretresli vse svoje lastnosti, potem moramo pretehtati vse, preizkusiti in na podlagi preizkušnje bomo vsi brez razlike, prišli do takšnega zaključka, ki bo vsakemu, le malo bo izjem, povedal, da so bila vsa dejanja škodljiva najbolj samemu sebi in s tem vsej človeški skupnosti.

Po temeljitem

pregledu bo marsikdo spoznal, vsi ne bodo hoteli, da smo dosedaj vse naše izživljanje imeli tako usmerjeno, da so na naš račun lahko mnogi strici in tete živeli in se povrh še naši neumnosti smejali. Ali nič ne veste, dragi tovariši, da še vas danes takšni strici zmerjajo s kmetavzarji kot manjvrednimi ljudmi in pravijo: Kmet naj počeno dela, je repo in fižol in zvesto naj molči! Ne mislimo reči, da bi vse moralo trobiti v isti rog, da bi se misli morale preliti skozi možgane ene osebe v vasi, kakor se to sedaj dogaja, ne, to ne! — misel mora svobodno gibati in v možganih človeških mora dozoreti spoznanje, ki je tako enostavno, da enostavnost ne more biti. Ta enostavnost se izraža s tem, da vendar, dragi tovariš, ne boš delal tega, kar tvojemu lastnemu dvigu, tvojemu lastnemu izboljšanju življenja škodi! Ne bi smel delati tega, kar vsem ljudem naše vasi škodi, saj vendar ljudje, ki skupaj žive, imajo iste potrebe in iste težave in skupaj se morajo boriti za svoje pravice!

Mi pa delamo nasprotno,

mi se ukvarjamo z vsem tistim, kar nam samo škodi, nočemo in ne vemo, morda nam tudi ne puste razmisliti te enostavne resnice, da naš kmetski človek že leta in leta vztrajno pljuje v svojo skledo in takoj vse slastno polije! Kako dolgo še boste, tovariši, sramotili svoj stan, kmetsko delo in dostojanstvo naroda! Kdaj boste pravilno razumeli poslanstvo kmetskega človeka — ali bolje rečeno — samega sebe? Kmalu, zelo kmalu mora priti to spoznanje, da ne bo prepozno, kajti kadar voda teče v grlo, takrat bo vsakršno javkanje prepozno.

Spoznanje

bo nam prikazalo našo največjo sramoto — raztrganost naše notranjosti, raztrganost vsega našega podeželja. Kako strašno je delovala tuja

miselnost na naše dobro ljudstvo, naše izkoriščano ljudstvo, se vidi v tem, da se ljudje stpejo za lopato zemlje, poženejo na boben ves grunt zaradi drevesa, ki raste na meji, pri kupici vina nastane toliko sovraštva, da se človek s strahom vpraša: Kako dolgo se vas bo mučilo.

Ta strašna raztrganost se mora končati; nastopiti mora vaša skupnost, ki bo ves narod popeljala k novemu življenju.

Odstranimo pogubonosne napake!

Pod tem naslovom priobčuje v »Grudi«, glasilu Zveze kmetijskih fantov in deklet njen predsednik tov. Ivan Kronovšek naslednji članek, ki ga tudi mi priobčujemo:

Sedaj, ko se je strah in nemir zaradi obetajoče vojne že polegel, je potrebno, da ugotovimo nekatere stvari, ki smo jih opazili in spoznali šele v tem svojevrstnem razpoloženju. Ugotovili smo prav lahko velike razpoke na zgradbi našega naroda, ki so nam nemo zagrozile in nas opozorile, da jih odstranimo. Odstranimo v interesu bodočnosti naroda in obstanka države in prav tako radi bodočnosti našega delovnega človeka. To razpoloženje je motilo marsikoga, vsaj tiste, ki se še čutijo moralno odgovorne za naš skupni obstoj. Razočarani pa so bili vsi, ki imajo sploh kaj vesti, zlasti tisti, ki mislijo, da raste zavednost ljudstva z leti kakor raste z leti trdnost jelenovega rogovja.

Kaj nas to uči? Uči nas, da je treba vse, kar je povzročalo in še povzroča mlačnost in državljansko nezavednost našega ljudstva, odpraviti. Kajti prav od zadržanja ljudstva zavisi vsak obstoj, prevrat in vsaka sprememba. Pri poučenih in zavednih ljudeh je vsaka tuja propaganda brez moči. Zato pa mora ljudstvo vedeti v čem je vrednost lastne države in kaj pomeni narodna svoboda. In ta zavest mora priti od njih samih. Takšne stvari se ne vtepajo ljudem z lepimi govori in vzkliki, kakor se dela pri nas. Posledice takšnega načina vzgoje so vedno pogubne.

Nezvestoba in nerazpoloženje napram lastni državi pa ne izhaja samo iz narodne mlačnosti ali državljanske nezavednosti. To naziranje, če sploh je, nima podlage in je popolnoma zgrešeno. Iskati ga moramo tam, kjer je in sicer v slabih, da, celo v obupnih razmerah, v katerih živi naše kmetijsko ljudstvo in mali človek sploh. Vzroki koreninijo torej v socialnih razmerah.

In te so tako slabe, da jemljejo odpornost celo ljudem, ki so drugače narodno zavedni. Saj je naravno, da ima vsaka stvar svoje meje in neznosno življenje jemlje dobro voljo vsem brez izjeme in jih neusmiljeno poganja v obup. To lahko razumejo le tisti, ki sami okusajo vse tegobe obstoječih razmer. Vsem drugim sodbo upravičeno odrekamo.

Otroci jedo rajši sosedov kruh kakor domačega; pa je lahko slabši, vendar je bolj vabljen. Če pa vidijo sosedove sovrstnike, da imajo novo obleko ali kaj podobnega, jih to strašno boli. Vse, kar je sosedovega, po navadi bolj cenijo kakor domače.

Z odraslimi je prav tako. Zlasti meščanski sloji cenijo vse, kar je tujega — romane, godbo, modo in še marsikaj. Tako je in nič drugače. Hlapčevsko vzgojo imamo in navidezno narodno zavest.

Rekli smo, da je prav za prav siromaštvo krivo mlačnosti naših ljudi. Vsak greh se mačtuje in tudi ta, ki so ga krivi naši voditelji, je nevaren. Zato odklanjamo ribniško metodo, ker je krivična in pogubonosna.

Ribničani so hoteli goljufati osla, ga krmili s slamo, potem ko so mu natakili zelena očala. Slama pa radi zelenih očal ni postala seno in osel je poginil.

Tudi našemu ljudstvu natikajo očala, da bi ne občutil krivic, zatiranja in revščine. Obljub-

Nov duh

mora v našo vas, duh svobode, samozvesti; spoštovanje kmetijskega dela mora postati kri in meso. — Zaveden kmetijski človek, ponosen na svoj rod in grudo mora postati nosilec vsega narodnega življenja. Nov duh s silno močjo prodira v našo vas, mi vidimo na obzorju resnično narodno vstajenje.

ljajo mu vse mogoče in nemogoče, tolažijo ga z vsemi sredstvi. Če pa ribniška metoda ne zaleže več, potem pa ga končno potolažijo s tem, da je življenje na tem svetu itak kratko in brezpomembno.

Kaj pa hočemo mi? Ničesar drugega, kar nam veleva razum in naša vest. Našemu kmetiskemu in sploh delavnemu človeku, brez ozira na poklic, hočemo pridobiti znošno življenje. Hočemo, da bo imel tudi odločujočo besedo pri vsem, kar mu lahko zboljša ali pa poslabša položaj. Da pa bo lahko sam odločal o svojih zadevah, se mora združiti. Razbit in nesložen ni in ne bo nikoli pomenil ničesar. Zbran mora biti v svojih vrstah — v kmetiskem gibanju, in bo z našim vzgojnim in izobraževalnim delom postal zaveden po stanu, narodnosti in državljanstvu. Takrat se nam ne bo treba bati za domovino, kajti vedeli bomo, da je to naš dom, kjer vsi enako delamo in uživamo.

Naša narodna in državljanska zavednost se bo utrdila samo v svobodi, enakopravnosti in v blagostanju!

Kako poučujejo zgodovino

Po »Koroškem Slovincu« posnemamo sestavek nekega slovenskega šolarčka o koroški zgodovini. Glasi se doslovno takole: — V 6. stoletju so se vselili Slovenci v našo domovino. Roparski Avari so bili njihovi gospodarji. Kot pastirji so se selili s svojo živino od pašnika do pašnika. Avarski jarem jih je hudo pritiskal in poklicali so Bavarce na pomoč. Bavarci so jih osvobodili in naselili so se raztreseno po vsej Koroški. Na severu in jugu dežele so stanovali Franki in Bavarci, a srednjo Koroško so poselili večinoma Slovani. Slovani so prevzeli od Nemcev počasi nemško višjo kulturo, navade in jezik, in tako je postala Koroška polagoma nemška. V malem delu naše dežele je slovanstvo še zapustilo svoje sledove. Razen nekaj izdajalcev se pa vendar vsi priznavajo k nemštvu. Severni duh je zmagal, to so pokazali zlasti »junaki koroški osvobodilni boji in najnovejši dogodki«. — Koliko je tu resnice, lahko presodi vsak, kdor prečita kako nepristransko zgodovinsko knjigo.

Neprijetnosti poklica

Percy Fattig je uslužbenec neke ameriške tovarne mineralnih voda. Odjemalci njenih izdelkov večkrat tožijo tovarno zaradi tega, ker so našli v mineralni vodi razne žuželke, češ da so te povzročile zastrupljenje pri raznih ljudeh, ki so pili mineralno vodo. Fattig nastopa v vseh takih primerih kot priča, ki dokazuje, da žuželke ne povzročajo nobenega zastrupljenja. Dokazuje izvršuje pred sodiščem Fattig na ta način, da požira ose, muhe, pajke in druge žuželke. V svojem življenju je pojedel že nad 10.000 žuželk. Tovarna, pri kateri je Fattig zaposlen, je bila pred sodiščem še vedno oproščena. Nekoč je mož pojedel celo črnega pajka iz centralne Amerike, čigar pik je res zelo strupen. Ko ga je nekdo opozoril na nevarnost, je odvrnil: »Kaj hočete, poklic je poklic.«

Proizvodnja sladkorja v Jugoslaviji

Zaradi nizke cene sladkorni pesi so kmetje v Vojvodini močno skržili sajenje in posledica tega je, da bo morala naša država letos uvoziti 600 do 800 vagonov sladkorja. Letos se je površina zemlje, posejane s sladkorno peso povečala za na 46.000 ha. Iz pridelane sladkorne pese bodo tvornice povečale proizvodnjo sladkorja na 12.000 vagonov. Lastna potrošnja v Jugoslaviji se računa na okrog 9000 vagonov. Ostalo nam bi za izvoz še okrog 3000 vagonov sladkorja ali bi pa ta presežek uporabili za rezervo, ki nam bo nujno potrebna v primeru kakih vojnih zapletljajev v Evropi.

Trgovinska pogajanja z Nemčijo

V Kölnu se nadaljujejo trgovinska pogajanja med jugoslovansko in nemško delegacijo. Gre v prvi vrsti za določitev kurza marke in dinarja, ki naj bi se povznesel na 14:50. Baje je v tem že dosežen sporazum. V nadaljnjem bo za Nemčijo rezerviran izvoz boksita, antimona, kož in industrijskih olj. Nemčija naj dobi tudi koncesije za petrolejska vrtanja v Jugoslaviji. Razen tega pa se vrše pogajanja tudi zaradi ureditve trgovine med Jugoslavijo in Češko-moravskim protektoratom.

Kaj pravijo?

»Nova pravda« nedavno piše: »Zeleti je, da bi bilo besedilo zagrebškega sporazuma znano tudi širši javnosti. Skrajni čas je tudi, da beograjska združena opozicija točno pove, kakšen je njen program sporazuma in ali ima pomisleke, da se sporazum izvede tako, kakor je bil sklenjen v Zagrebu. Tudi za opozicijo je minil čas, da se o sporazumu lahko samo načelno izjavlja. Treba je k sporazumu zavzeti jasno in konkretno stališče. Taktiziranja in politične meglenosti je dovolj.«

»Edinost« pravilno izvaja: »Da je med štirinajstimi strankami in eno stranko še dvanajst vmesnih stopenj, se Slovenci niso spomnili. Predvsem pa se niso zavedali, da ni bilo krivo število strank, ampak način strankarske borbe, da nam je doba teh štirinajstih strank v tako bridkem spominu. In ta način strankarske borbe se v času, ko je 14 strank nadomestila le ena stranka, ni mnogo izpremenil. Oblike, predvsem tiste, ki jih je mogoče zasledovati v časopisju in sploh v javnosti, so se morda nekoliko zabrisale, toda strankarska zagrizenost je še ostala; človek bi celo dejal, da se je poštirinajštorila. Kajti v režimih, ki so lahko nemoteno paševali, je vsako strankarsko nasprotje, ki je preje v času neoviranega strankarstva izzvalo potoke tiskarskega črnila ali celo gnojnice, v dobi poenotenja izzvalo potoke solz.«

»Trgovski list« pravi: »Samo od vsakega stanu je odvisno, koliko ima njegov stan ugleda, moči in veljave. Če so pripadniki stanu nezavedni, če organizacije tega stanu komaj životarijo, potem se ni čuditi, če tudi ves stan nima dosti ugleda in moči. Še nikdar pa se ni dogodilo, da bi bil brez veljave stan, ki je dobro organiziran, čigar pripadniki se vsi brez izjeme agilno udeležujejo v stanovskih organizacijah in ki za napredek svojega stanu tudi nekaj žrtvujejo. Dobro organizirani stanovi imajo v javnosti vedno ugled in zato velja tudi za stanove v polni meri pregovor, da je vsak stan svoje sreče kovač.«

Svoji k svojim! Kmetijski list h kmetom, kmetje h Kmetiskemu listu!

Doma in drugod

Povratek Nj. Vis. kneza namestnika

Po končanih svečanostih v Berlinu se je vršil med jugoslovanskim knezom namestnikom in nemškim kanclerjem Hitlerjem večurni razgovor, pri čemer so bila pretresana vsa vprašanja, ki se tičejo Jugoslavije in Nemčije. Po končanem obisku v Berlinu sta bila Nj. Vis. knez namestnik in kneginja Olga gosta maršala Göring-a na njegovem dvorcu, od koder sta se pretekli petek vrnila v Beograd.

Dne 9. t. m. sta se Nj. Vis. knez namestnik Pavle in kneginja Olga vrnila z uradnega obiska iz Nemčije. V petek zvečer sta s spremstvom dopotovala v Slovenijo, v soboto pa v Beograd, kjer ju je na topčiderski postaji sprejel in pozdravil Nj. Vel. kralj Peter II., oba ostala kraljeva namestnika, vlada, predsednik narodne skupščine in več drugih visokih dostojanstvenikov.

Angleški listi poročajo o tem obisku v tem smislu, da bodo posledice za jugoslovansko politiko zelo ugodne. Le s strogo in dosledno politično nevtralnostjo si države na Balkanu lahko ohranijo svoj obstoj in nedotakljivost.

Konferenca KDK in JNS

Pretekli petek se je vršila v Zagrebu konferenca KDK in Jugoslovanske nacionalne stranke, ki so ji prisostvovali dr. Juraj Šutej, Večeslav Vilder, Sava Kosanović in dr. A. Kramer. Na sestanku je bilo, da vlada povsod med pristasi obeh političnih skupin najožje sodelovanje in da je sloga med Srbi in Hrvati v Bolni popolna. Sporazum, ki ga je napravil med seboj srbski in hrvaški kmetki narod, je najmočnejša podlaga za rešitev hrvaškega vprašanja.

Dr. Vladimir Maček

se je že pred tednom dni vrnil iz Rogaske Slatine v Zagreb. Nato se je mudil nekaj dni na svojem posestvu v Kupincu.

Razmere v JRZ

Pretekli teden se je vršila seja ožjega odbora kluba narodnih poslancev JRZ. Na tej seji so bili izključeni vsi tisti narodni poslanci, ki so bili sicer člani kluba JRZ, niso pa bili tudi člani in pristasi stranke. Gre tu predvsem za poslance Demetrovičeve skupine, ki so se svojčas odtrgali od JNS zaradi njenega sodelovanja pri volitvah 11. decembra 1938. z dr. Vl. Mačkom in so se nato pridružili JRZ in na njeni listi kandidirali. Odcep te skupinice je »Slovenec« označil tedaj kot razpadanje Jugoslovanske nacionalne stranke.

Nadalje je bil na tej seji ožjega klubskega odbora JRZ izključen eden najvidnejših članov JRZ Gjura Janković. Istočasno je odbor zapretil, da bo radi nediscipline izključil iz kluba vse tiste poslance, ki so podpisali znano interpelacijo, kakor hitro bo ista predložena narodni skupščini.

„Jugoslovanska strokovna zveza“

je proslavila te dni 45letnico svoje ustanovitve. »Delavska pravica«, glasilo krščanskega delavstva, prinaša za to priliko pomembne članke, ki so jih prispevali med drugimi tudi bivši minister Joža Gostinčar, akademik Bogo Grafenauer in zdravnik dr. Tomaž Furlan.

Bogo Grafenauer piše:

»Kratko pred svojo smrtjo je dr. Krek izjavil, da je storil veliko napako, ko se je po letu 1897. s svojim krščansko-socialnim krilom fuzioniral s tedanjo katoliško-narodno stranko, z nesodobnimi ljudmi, ki so iskali v katolištvu sebe in koristli za svoje in da si more izbojevati de-

lastvo svoje pravice le, če bo složno, ne glede na razlike političnega in kulturnega naziranja.« ... Mi mladi gledamo na JSZ in na njeno težavno borbo prav zato s posebno simpatijo, ker pomeni njen boj samo del velikega boja, ki ga mora izbojevati slovenski narod, del boja za notranje osvobojenje. Šele to notranje osvobojenje, ki bo postavilo vsakega med nami v kritičen odnos do vsakega javnega dela, brez ozira na to, kdo ga bo opravil, bo Slovence kulturno, gospodarsko in politično dozorelo in jim s tem zagotovilo neminljive položaje za narodno življenje.«

Matura našega kralja

V soboto se je vršila na našem dvoru v Beogradu domača slovesnost, pri kateri so profesorji Nj. Vel. kralja Petra II. proglasili, da je mladi kralj z odličnim uspehom napravil maturo čez srednjo šolo in da je zrel za prestop na univerzo.

Predsednik Dragiša Cvetković in dr. Maček

Ko je prispel v ponedeljek 5. junija predsednik vlade g. Dragiša Cvetković iz Ljubljane v Zagreb, so ga tam vprašali novinarji, kako je s sporazumom in če se je že sestal z dr. Mačkom, jim je takole odgovoril:

»Nisem. Po povratku iz Ljubljane sem se nastanil v hotelu Esplanade, ali nisem šel ven in tudi nisem nikogar sprejel. Danes zjutraj sem opravil svoje redne posle in sem nato odpotoval v Karlovac.«

»Ali se vračate v Zagreb?«

»Danes popoldne odhajam v Ogulin in nato bom potoval verjetno v nekatera mesta Primorja in Dalmacije, nakar se bom vrnil v Zagreb.«

»Ali se boste potem sestali z dr. Mačkom?«

»Oh, ali ste vi vztrajni — se je nasmehnil predsednik vlade. »Veste, da je dr. Maček rekel: Plug je naravn, a jaz vam pravim, da smo plug naravnali in da smo zaorali že prvo brazdo, pa smo se malo ustavili. Toda ljudje, ki so poštini in dobronamerni, lahko vse težkoče prebrodijo. Mi bomo našli izhod.«

»Kdaj se sestanete z dr. Mačkom?«

»Vi bi res hoteli preveč vedeti — se je zopet nasmehal predsednik vlade. »Kdaj se bova sestala, to veva samo midva z dr. Mačkom. Glavno je, da bo prišlo do sporazuma.«

SCHICHTOV RADION

vsebuje
MILO!

dobro, blago Schichtovo milo, ki med kuhanjem struji skupaj s kisikovimi mehurčki skozi tkanine in odpravi vso nesnago. Perilo se kar sveti tako je čisto in belo.

RADION BELINA!

Schicht-
RADION
pere sam!

† Jernej Grad

V nedeljo smo pokopali našega značajnega pristaša in vnetega gasilca Jerneja Grada iz Beričevega, delovodjo pri regulacijskih vodnih gradbenih delih.

Pokojni, ki je bil marljiv in vedrega značaja, prijeten družabnik in izvrsten pevec, star 10 let, se je pri vožnji s kolesom v petek ponesrečil pri Retečah. Peljal se je nekaj kupovat in se pri tem smrtno ponesrečil.

Na zadnji poti je dragega pokojnika spremlila vsa gasilska četa 55 mož, razen nje in sorodnikov pa izredno veliko število pokojnikovih prijateljev, znancev in drugega občinstva.

Na grobu se je v kratkih, a gniljivih besedah poslovil od pokojnika tajnik gasilske čete Martin Vasle, gasilski pevski zbor pa mu je v slovo zapel tri žalostinke.

Ko so grude prsti zakrile krsto in smo se začeli razhajati, smo bili vsi edini v misli, da smo materi zemlji izročili truplo moža, ki je vse življenje v polni meri vršil svojo dolžnost. — Pokojnemu blag spomin, žalujočim svojcem

★

† Ivan Grabnar

V Kostanjevici pod Sv. goro je umrl pretečeni teden posestnik g. Ivan Grabnar. Rajni Grabnar je bil vsa poprejšnja leta, odkar se je začelo kmetško gibanje eden prvih najuglednejših javnih delavcev. Leta 1920. je ustanovil po litjskem okraju nešteto krajevnih odborov, bivše SKS in jim do razpusta stranke načeloval. Vače in okolica so veljale z njegovim požrtvovalnim delom za trdnjavo naprednega kmetškega gibanja. Udejstvoval pa se je tudi v gospodarskih, prosvetnih in kulturnih ustanovah. Drugače je veljal za vzor dobrega in skrbnega očeta svoji družini. Pokopali so ga v petek popoldne ob udeležbi njegovih uglednih prijateljev in znancev. Naj mu bo lahka ljubljena domača gruda. Njegovim užaloščenim naše iskreno sožalje!

Kaj se godi po svetu

Anglija

se še vedno poteguje za ohranitev svetovnega miru. Na nedavnem zborovanju v Birminghamu je min. preds. Chamberlain dejal med drugim, da je Anglija še zmeraj pripravljena pogajati se in proučiti vse zahteve Nemčije ali katere druge države, če je le mogoče te zahteve sprejeti in vsa vprašanja mirno urediti. Naglasil je tudi, da Anglija in Francija nikogar ne sovražita in nimata namena nikogar obkoljevati.

V Nemčiji

smatrajo vodilni krogi miroljubne izjave lorda Halifaxa in Chamberlaina samo za manever, ki naj zabiše končni cilj angleškega sporazuma z Rusijo. Zato prevladuje vtis, da Nemčija sploh nima namena se resno baviti z angleškimi ponudbami, izraženimi v govorih angleških vodilnih državnikov.

V Italiji

trdijo, da darila (mišljeno je jamstvo za meje), ki sta jih Anglija in Francija ponudili Poljski in Romuniji, niso našla ugodnega odmeva. Tudi na Balkanu, pravijo v Italiji, ni politika obkoljevanja povsod naletela na odobravanje.

Nemčija in Poljska

Po nekaterih vestih je nemška vlada nedavno stavila Poljski nove predloge za ureditev gdanskega vprašanja. Gdansk naj bi se priključil Nemčiji, ne da bi ga zasedla nemška vojska, poljske interese v Gdanku pa bi zavarovali s posebno mednarodno pogodbo. Zastopnik poljske vlade je resničnost teh vesti demantiral.

Švica

se pridno in naglo oborožuje. Odobren je spet nov kredit 190 milijonov frankov za vojsko, ob pričetku l. 1940. pa bo odobren v iste namene še kredit 350 milijonov.

Pogajanja z Rusijo

V ponedeljek je odpotoval v Moskvo zastopnik angleške vlade William Strang, ki popolnoma obvlada ruščino. Angleška vlada mu je dala s seboj šest predlogov ruski vladi, ki so bili sestavljeni v sporazumu s francosko vlado. V Parizu in Londonu upajo, da se bo Strangu naloga posrečila, čeprav priznavajo, da ni lahka.

Pred odhodom je imel Strang dolge in temeljite razgovore z vodilnimi uradniki zunanjega ministrstva in tudi z zunanjim ministrom Halifaxom samim.

Potovanje angl. kralja

Dne 10. t. m. sta prispela angleški kralj Jurij in kraljica Elizabeta v New York. Sprejema se je udeležila velikanska množica, nad štiri milijone ljudi, med njimi je bilo nad milijon samo šolskih otrok. Sprejemni spreved je bil nad vse veličasten. Ves New York je bil v zastavah, vsa okna in celo strehe hiš so bile polne ljudi.

Angleški kraljevski par se je s spremstvom podal tudi na newyorško svetovno razstavo, kjer ju je z navdušenjem pozdravila več sto tisočglava množica. Sprejel je visoka gosta razstavnih odbor, v čegar spremstvu sta si nato gosta ogledala svetovno razstavo.

Razburjenje in pomirjenje v Kladnu

V Kladnu je pred kratkim nekdo ustrelil poveljnika nemške policijske straže W. Kniesta. Zato je med Nemci nastalo silno razburjenje in so nemške protektoratne oblasti tudi izdale ostre kazenske ukrepe. V Kladnu samem je bilo proglašeno obsešno stanje. Prebivalstvo Kladna mora za ubitega Kniesta plačati pol milijona

Kč odškodnine, oblasti pa so razpisale 100 tisoč Kč nagrade za izsleditev morilca. Vsi javni lokali morajo do nadaljnjega ostati zaprti. V kinematografe, šole in druga večja poslopja se je vselilo nemško vojaštvo. Ljudje sploh ne smejo na ulico. Le med 9. in 10. dopoldne smejo ženske iz hiš, da nakupijo živila. Policija ima pravico vsakogar ustreliti, ki bi se pojavil na ulici. Smrtni kazni zapade vsak, kdor bi morilca skrival ali vedel zanj, pa ga ne bi izdal.

O ozadju tega dogodka izvemo, da je bilo razmerje med Čehi in Nemci v Kladnu že dolgo napeto. V zadnjem času so začeli Čehi izvajati tihi bojkot. V gostilnah in kavarnah je prenehala igrati godba, če je vstopil kak Nemec in vse je obmolnilo. Čehi tudi Nemcem niso hoteli prodajati živil. Kmetje so Čehom dostavljali živila na dom, trg pa je ostal prazen. Napetost se je od dne do dne stopnjevala. Ko so delavci v velikih železarnah začeli izvajati sabotažo, so

1500 delavcev kazensko premestili v Nemčijo in jih razmestili po raznih tovarnah v Nemčiji.

To vse je napetost stopnjevala in končno povzročilo dogodek s tako hudimi posledicami.

Razburjenje se je seveda razširilo na vso državo. Praški nemški listi poročajo o številnih incidentih po vsej državi.

Zaradi širjenja letakov je policija zaplenila vse razmnoževalne aparate, ki jih tudi v trgovinah ne smejo več prodajati. Vse tiskarne so pod strogim nadzorom.

Zaradi teh dogodkov pričakujejo, da bo razpuščena sedanja češka vlada in da pridejo v novi vladi do moči Gajdovi fašisti.

Nemške straže v Kladnu so razorožile češke policiste in jih nato odvedle v zapor.

Protektor Česko-Moravske v Neutrath je izjavil, da nemške oblasti ne bodo podvzele novih ukrepov proti Kladnu.

Dne 10. t. m. pa je bil na severnem Češkem ubit neki češki policist. Tudi ta je bil ustreljen. Nemške in češke oblasti vodijo skupno preiskavo.

Ob spominu na brata Radića

Dne 11. t. m. se je hrvatski narod spominjal dela dveh svojih velikih sinov, bratov Antona in Stjepana Radića.

Oba sta bila doma iz siromašne kmetске družine iz Trebarjeva pri Sisku. Vsi njuni številni bratje in sestre so ostali kmetje. Starejši, dr. Ante Radić, je bil rojen 11. junija 1868, mlajši Stjepan pa 11. junija 1871. Njuno delo znači popolno soglasje dveh delavcev, ki sta se posvetila delu za izboljšanje prilik svoje kmetске sredine in svojega tlačnega naroda. Starejši, dr. Ante Radić, je postavil temelje in izdelal ideologijo kmetске gibanja, Stjepan pa je že zgodaj sklenil, da se popolnoma posveti aktivni borbi za kmetске pravice.

Začetek dela se krije nekako z l. 1897., nakar so sledila dela, ki pomenijo temelj velikemu hrvatskemu kmetskemu gibanju.

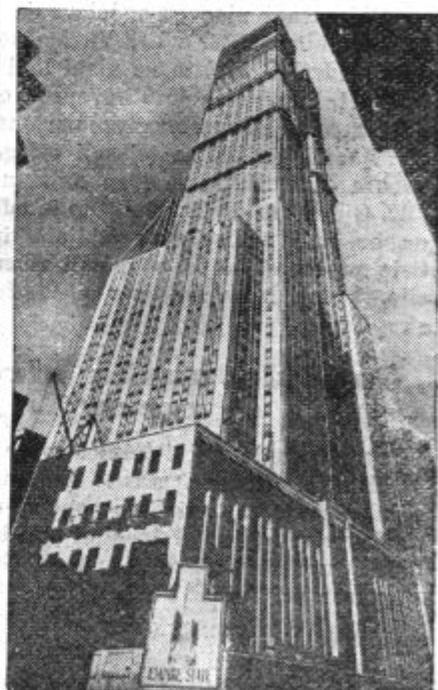
Poseben pomen je dobilo delo obeh Radićev po vojni z ustanovitvijo HSS, s čimer sta si pridobila oba kmetška politika tudi naklonjenost hrvatskega meščanstva.

Političen razvoj v novi državi in vprašanja nje notranje ureditve so naredila iz Radića in njegove borbe nosilca boja hrvatskega naroda za dosego vseh političnih, gospodarskih in kulturnih atributov narodne individualnosti in

dediča stoletnih stremljenj, ki jih je zaman skušalo uresničiti plemstvo in meščanstvo. Ta boj je postajal vedno ostrejši ter preko mnogo volitev, lažidemokratskih svoboščin, poizkusov zbližanj z raznimi centralistično usmerjenimi grupacijami, spreobrnitvijo Pribečevića po 4. oktobru 1927., po tragičnih streljih 20. junija 1928., v parlamentu, po Stjepanovi smrti prešel v novo fazo, ko ni predstavljal več samo boja za hrvatske narodne ali kmetске zahteve, temveč so se okrog njega začele zbirati še druge sile v državi. Stremljenje po sporazumu in po odstranitvi vseh ovir, ki bi mogle moliti mirno in napredno sožitje treh bratskih narodov, je postajalo vedno splošnejše in njegova rešitev vedno nujnejša.

Zato nam je dan, ko se bratje onkraj Sotle spominjajo svojih dveh velikih sinov, enako drag kakor njim. Kajti tudi mi upamo, da iz tega dela obeh Radićev vzklije bilje in da dozori sad, ki bo pomenil blagoslov ne le za hrvatski narod, ampak za vso Jugoslavijo in za človeštvo.

Tako je pred svojo smrtjo želel zlasti Stj. Radić. Kdor si ne bi prizadeval v tem pravcu, ne bi bil vreden njegovega imena.

Levo: Silne poplave je povzročilo letošnje deževje v Loškem potoku. Vsa travniška kotlina je pod vodo. Zaradi tega so seveda kmetje močno prizadeti in s strahom gledajo v bodočnost. — Desno: Tako je v Ameriki. Tam je veliko zemlje, dosti žita, poleg tega pa z nebotičniki osvajajo nebo.

Kmetska mladina

Skaručna

Šmarogorski okraj kmetskih fantov in deklet priredi v nedeljo dne 18. junija 1939. okrajno tekmo koscev na travniku ge. Zor Frančiške. Zbirališče je pri Vodetu, od koder krene povorka ob 2. uri pop. na tekmovalni prostor. V primeru slabega vremena se vrši prireditev teden dni pozneje.

Vabimo vse prijatelje kmetske mladine, da se našega velikega praznika kmetskega dela polnoštevilno udeležijo.

Šmartno ob Savi

Društvo kmetskih fantov in deklet v Šmartnem ob Savi priredi praznik in manifestacijo kmetskega dela, tekmo koscev, v nedeljo dne 18. junija 1939. v Domžalah.

Ker še v Domžalah ni bilo našega praznika, vabimo vse znance in pobornike kmetsko-mladinskega pokreta, da se tega praznika polnoštevilno udeležijo. Prireditev se začne ob 3. uri popoldan.

Vače

Tudi pri nas v Vačah se je kmetska mladina zopet odločila, da svojo narodno univerzo poživi in vzpostavi na krepko podlago kmetsko-mladinske organizacije Društva kmetskih fantov in deklet.

Po vzpodbudnih besedah zveznega delegata tov. Ivana Nemca je predsednik prešel na drugo točko dnevnega reda: Poročila, ki jih je občni zbor odobril. Pri volitvah novega odbora je bil izvoljen sledeči odbor: Ivan Obreza, predsednik, Franc Indof, podpredsednik, Ida Dolžan, tajnica, namestnik Fortunat Čertanc, odborniki so: Jakob Grile, Ciril Brvar, Franc Kimovec, Anica

Vrhove, Tončka Grile, načelnik kulturnega oddelka je tov. Franc Kristan, namestnik Iv. Barlič. Delegata sta Ivan Obreza in Ciril Brvar.

Občni zbor je sprejel tudi minimalni načrt, ki se bo predložil Zvezi v odobritev.

Sv. Jakob v Slovenskih goricah

Pri Sv. Jakobu v Slovenskih goricah je Društvo kmetskih fantov in deklet igralo v nedeljo dne 11. junija 1939. z velikim uspehom igro »Vdova Rošinka«. Prireditev je vsestransko dobrospešna — vsi so prišli na svoj račun — gledalci in igralci. Želimo, da nas mladi kmetski rod čim večkrat povabi na takšno kulturno prireditev.

Rečica ob Savinji

V nedeljo je obiskal naše Društvo kmetskih fantov in deklet predsednik Zveze tov. Kronovšek in nam je dal novih pobud za nadaljnje delo. Zavedamo se, da kmetsko-mladinski pokret predstavlja danes edino gonilno silo narodnega napredka, nismo pa mogli izkoristiti vseh svojih moči, ker so bila nasprotstva zelo velika. Mi bomo šli krepko naprej v smislu minimalnega načrta, ki je bil sprejet na občnem zboru Zveze kmetskih fantov in deklet.

Kmetje, obrtniki in podeželski delavci! Zahtevajte v vsakem gostilniškem lokalu, kamor zahajate in dajete zaslužka, „Kmetski list“!

Rajši več kakor premalo!

Kar velja za dobro Jed, velja tudi za dober kavni dodatek. »Pravi Franck« daje beli kavi fin, poln okus in lepo zlatorjavo barvo. Poleg tega je zdrav, zato dodajte vedno dobro mero »Francka«, rajši več, kakor premalo!

Franck
KAVNI PRIDATEK

Mlatič

Osvežujoča rosa

Generalno glasilo naših krščanskih socialcev, katere predstavlja v naših krajih bivši minister za socialno politiko g. Jožef Gostinčar iz Vižmarjev pod Šmarno goro, razpravlja na dolgo in široko o izsušeni zemlji in njenih pravicah, ter pravi med drugim brez dodatkov tole:

»Čas, v katerem živimo, je kakor izsušena zemlja in današnje človeštvo kakor pred tisoč in tisočletji naravnost hrepeni po osvežujoči rosi in pravici.«

Jaz pravim, če so potrebni dodatki povsod, bi jih dodalo o prilikah takega razpravljanja lahko tudi generalno glasilo krščanskih socialcev, da bi razprava dobila vsaj »žmaht«.

Garda in ropanje na Slovaškem

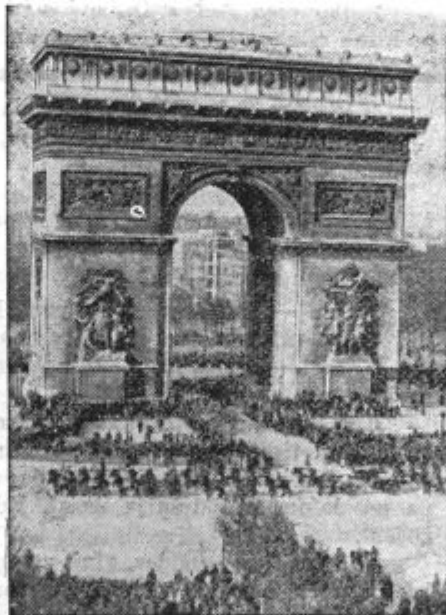
Slovaška vlada je sklenila pod pezo razmer razorožiti gardo tako zvanih Hlinkovcev. Gardisti se razorožiti v bojazni pred odgovornostjo za dejanja, ki so jih povzročili, upirajo. Kljub vladnim demantjem se trdovratno vzdržuje govorica, da so gardisti izropali svetovno znano kopališče v Pištjanju. Kmetsko prebivalstvo je radi tega silno razjarjeno in javno zahteva odstop vlade, ki da je v stalni krizi. Podpredsedniku Tuki očitajo, da vleče na nemško stran, Sanjo Machu, da drži z Madžari, Sidorju pa, da je eksponent sosednje Poljske, dočim da je predsednik vlade Tiso človek brez vsake energije in v danih razmerah nemogoč človek.

Zaradi obstoječih notranjih razprtij se razume, da je vlada šibka in ni nobeno čudo, če se ji Hlinkova garda postavlja po robu.

Kočevske gospodarske zadeve

Okrožno sodišče v Novem mestu je te dni obsodilo bivšega kočevskega župana in podpredsednika kočevske Mestne hranilnice in pravnega zastopnika Merkantilne banke, odvetnika gospoda dr. Ivana Sajovica in bivše člane upravnega odbora Mestne hranilnice v odškodninsko plačilo 1.400.000 dinarjev, ker so kot člani Mestne hranilnice protipravilno nalagali denarna sredstva pri Merkantilni banki in tako povzročili velik del težkih izgub, ki jih je Mestna hranilnica utrpela pri polomu Merkantilne banke.

Kmetski list najboljši prijatelj slovenskega kmetskega človeka. Čitajte, priporočajte in širite ga povsod.

Zgoraj: V Italiji pri slavnostih nastopajo ženske s puško na ramenu. — Spodaj: Pri nas pa v narodnih nošah. — Desno: Slavolik zmage v Parizu, večna priča demokracije.

Iz naših krajev

× **50% popust na železnicah** bodo uživali odslej vsi trgovski potniki v Jugoslaviji. Na podlagi posebnih legitimacij bodo lahko kupili za polovično ceno mesečno ali letno karto za osebne ali brze vlake. Tozadevna naredba izide baje v nekaj dneh.

× **Nov davek.** Po bolnicah in zdraviliščih se bodo pobirali odslej prispevki za narodni sanitetni fond. Bolniki, ki bodo plačali zdravljenje sami, bodo prispevali v ta fond dnevno po dva dinarja. Za one bolnike, ki se bodo zdravili na banovinske, občinske ali kakršne koli druge stroške, pa po 1 dinar dnevno.

× **Ustanovitev drž. tovarn cementa.** S tem perečim vprašanjem se peča vlada, ki je prišla do prepričanja, da kartel cementnih tvornic predrago prodaja cement, ki ga seveda rabi tudi država pri izvajanju javnih del. V državi imamo 14 tvornice cementa, ki bi lahko proizvajale letno 16 milijona ton cementa, toda lansko leto so tvornice producirale za domačo porabo samo 541.000 ton, za izvoz pa 200.000 ton. Torej so izkoristile samo 41 odstotkov svoje proizvodne možnosti. Kartel se protivi nameri, da bi se ustanovile tri državne tvornice cementa. Kar se nas tiče, moramo nujno predlagati, da ako pride do ustanovitve treh državnih tvornic cementa, naj bi se ena ustanovila v Sloveniji. — Merodajni činitelji naj opozore v Beogradu, da imamo v Zidanem mostu tovarno cementa, ki počiva že okrog 15 let po zaslugi kartela in ki bi, postavljena znova v pogon, lahko dala zaslužka mnogim delavcem v Sloveniji.

× **Žrtvi ljubezni.** V Mariboru je ustrelil mersarski pomočnik Iyan Uršič svojo ljubico, kuharico Ano Založnikovo in nato še sebe. Oba sta bila takoj mrtva. Uršič je napisal poslovilno pismo, v katerem na dolgo popisuje svoje razmerje do Založnikove in vzroke, zakaj se je odločil napraviti tragičen konec sebi in svojemu dekletu. V pismu pravi, da se je zadnje čase razmerje med njim in dekletom ohladilo in da ga je to zelo bolelo. Prenašati tudi ni mogel neklih očitkov o poneverbi.

× **Kranj je dobil novo pokopališče.** Stolni prošt g. Ignacij Nadrah je blagoslovil v Kranju

obsežno novo pokopališče, ki bo urejeno po načrtih arhitekta Vurnika. Staro pokopališče, kjer počivala naša pesnika France Prešeren in Simon Jenko, bo opuščeno.

× **Velik požar** je nastal in uničil skoraj vso srbsko vas Dragaš. Do tal je pogorelo 15 hiš. Škoda je ogromna.

× **Gospodarska pogajanja z Nemčijo.** Pretekli teden so bila končana pogajanja med Jugoslavijo in Nemčijo, ki so se vršila v Kölnu. Uspeh teh pogajanj je povišanje tečaja klirinške marke za en dinar. To se pravi, da bodo vsi predmeti in vse blago, ki ga bomo nakupovali v Nemčiji, mnogo dražji in da bodo Nemci mnogo ceneje kupovali pri nas žito in živino, ki jo bodo plačevali s svojimi industrijskimi izdelki. Tečaj RM je določen na din 1450 in velja od 20. t. m. dalje.

× **Okradli so ga.** Neki trgovec iz Rovt se je vračal iz Ljubljane proti domu. Mimogrede se je še ustavil pri domačem gostilničarju. Od tu je zgrešil pot do svoje hiše in je prenočil na prostem. Ko se je zjutraj zbudil, je opazil, da mu je nekdo ponoči ukradel 10 jurjev.

× **Sreska skupščina JNS in OJNS** za srez Celje se je vršila v nedeljo 11. t. m. Na skupščini je poročal senator Ivan Pucelj.

× **V Mariboru** prekopavajo staro pokopališče, kjer so pokopavali za časa širjenja protestantske vere v naših krajih Lutrove pripadnike. Med drugim so izkopali dve bakreni krsti. V eni je počivalo truplo grofice Ane Herbersteinove iz leta 1635.

× **Bralno društvo v Trziču** je proslavilo 50letnico svojega obstoja in plodnega delovanja. Svojo pomembno narodno vlogo je društvo igralo zlasti za časa Avstrije, ko se je v Trziču močno širil potujčevalni nemški duh.

× **Solata in bela kava.** Z rastlino Cichorium Endivia lahko, kakor vemo, pripravimo izvrstno solato, ki ugodno pospešuje prebavo. Gospodinje bo zanimalo, da iz njene najbližje sorodnice, namreč iz rastline Cichorium Intybus, izdelujejo sloveči kavni pridatek »Pravi Franck«, ki daje kavi fin, poln okus in lepo barvo, razen tega pa prija zdravju, ker ugodno pospešuje prebavo in vobče ugodno vpliva na menjavo snovi v organizmu.

× **Pameten osel.** V Dubovi pri Peči raznaša po hišah mleko osel mlekarnarja Arifa. Arif ima

12 odjemalcev mleka v Dubovi. Njegov osel pozna tako dobro stranke svojega gospodarja, da sam po vasi oddaja mleko. Po vrsti se ustavlja pred hišami odjemalcev in, ko stranke z njegovega tovora odnesejo svoje z mlekom napolnjene posode, krene naprej do naslednje stranke in potem, ko je vse mleko oddal, se lepo vrne domov.

× **Objestnost.** V Šašincih pri Sremski Mitrovici je vso noč popival Cvetko Nedeljković, bogat trgovec s svinjami. Ko je bila družba na višku razigranosti, je pričel trgovec v svoji objestnosti požirati bankovce. Pogoltnil jih je 6 po 500 din.

× **Tatvina v Zabnici.** V Zabnici je bilo ponoči vlomljeno v Oblakovo hišo. Tat je odnesel nekaj svinjine, več steklenic pelinkovca in 1500 dinarjev.

× **V horskem rudniku bakra** so izkopali lansko leto 740.000 ton bakrene rude. Podjetje namerava povečati proizvodnjo bakrene rude na 1 milijon ton letno in na 60.000 ton čistega bakra v prihodnjih dveh letih.

× **Aca Stanojević**, predsednik staroradikalov, je prispel koncem preteklega tedna v Beograd. Ob tej priliki se je vršilo posvetovanje voditeljev staroradikalov glede sporazuma med Srbi in Hrvati.

× **Moški celo svoje življenje v ženski obleki.** V Drventi je umrla 80letna Persa Ceričeva, ki je nekdaj slovela kot izborna kuharica in se je na starost preživljala s svojimi prihranki. Samo pri orožniški postaji je Persa služila kot kuharica kakih 20 let in nihče ni niti slutil, da se v obleki znane kuharice skriva moški. To so ugotovile šele ženske, ki so pokojno staro kuharico umivale in preoblečile za mrtvaški oder.

× **V Medlogu** pri Celju je prejšnji teden strela ubila 45letnega zidarja Martina Gračnerja in 28letnega zidarja Jožeta Krivca, ko sta opravljala zidarska dela v novi stanovanjski hiši g. A. Fazarinca.

× **Iz Ribnice** so reševalci prepeljali v ljubljansko splošno bolnišnico 31letnega železniškega uslužbenca Vinka Kurenta, ki je doma iz Nadgorice. Kurent je pri premikanju vagonov zašel med odbijače, ki so mu stisnili prsni koš. V bolnišnici so nesrečnemu Kurentu takoj nudili pomoč, vendar je ostal vsak trud zaman in je Kurent, ki je oženjen in oče enega otroka, že umrl.

Iv. Nemec:

MOLK

Kravam vrzi detelje in pomagaj materi ožigati proso!

Mica je pri oknu poslušala in kimala z glavo, moževe molčečnosti in čudaškega obnašanja pa ni mogla razumeti. Postal je težko pri srcu, očesi pa sta se ji napolnili s solzami! Gledala je skozi okno za možem, dokler ni izginil za kozolcem.

V nedeljo popoldan je imela Kmetska hranilnica in posojilnica v Laznici občni zbor. Hitrec je bil načelnik posojilnice in skladal račune, da mu je pot tekel raz čelo. S tajnikom Skribarjem sta vodila posojilnico po domače, drug drugemu sta zaupala, vpisovala posojila ko sta imela čas, če pa ni bilo časa pa nista nič zapisala. Tudi s hranilnimi vlogami se ni nič boljše godilo. Po vso noč sta tisti teden pred občnim zborom iskala napake in si končno skočila v las. Hitrec je odločno trdil, da je Skribar en tisoč dinarjev za svojo vlogo preveč izplačal kakor je imel sploh vloženo. Skribar se je po drugi strani zopet odločno branil in trdil, da je tudi tisoč dinarjev po knjigah več zapisano kakor je resnično prejel denarja.

Ni res, je z mladim glasom stisnil skozi zobe Hitrec.

Kaj ni res, je udaril po mizi Skribar.

Ne bij po posojilnični mizi! Nimaš kaj tu razbijati. Tisoč dinarjev ni in kaj tu pomaga tvoja beseda, se je Hitrec razjezil in s prežva-

kanim glasom stiskal besede iz grla.

Zapomni si besede, prijateljček, da ne boš pozneje oporekal.

Tisoč dinarjev ni! — ali veš kaj to pomeni! Ključ si imel vedno pri sebi, zaupal sem ti, zdaj manjka denar in to je vse!

Sem jih morda jaz...

Ni jih! — Kdo je vzel, ne vem, ključ pa so bili vedno pri tebi, kar ne moreš zanikati.

Hitrec! — dobro premisli, kaj trdiš, revizorjeva beseda bo zadnja rekla! —

Kaj beseda, kaj čvekaš nepotrebne klobasarije. Tri tisoč sem posodil posojilnici svojega denarja, po računu, ki si ga vendar ti napravil, pa ne dobim niti dinarja nazaj. Kdo je pa to zbasal.

Kar reci, da sem jaz, zini, zapoj kakor kukavica, morda boš svoj čeden glas prodal in poravnal račune.

Hitrecu so se zopet oči zavrtile v krogu, krvavo je pogledal Skribarja in dvignil hrupavo desnico, da bi udaril. Skribar je naglo ubral skozi sirovo odprtino posojilnične hiše, ki se je gradila in z glavo butnil ob zid, da se je po dolgem raztegnil po tleh. Skrčena Hitrečeva roka se je spustila in drhte zdrknila v žep.

Skribar se je med tem pobiral s tal, nad desnim očesom pa mu je počasi tekla kri; niti zmenil se ni za Hitreca, ki je iskal po žepih obvezo, in se odzibal proti domu.

Idi, mrcina, je polglasno zamrmral Hitrec in se obrnil. Kazen ne čaka dolgo! Prva je odšla, druga pa še pride. Vsaka pregreha mora biti

kaznovana, vsaka krivica z dvojno mero poplačana! O, le čakaj Skribar, ne bo tako kot ti misliš.

Po noči je Hitrec zelo slabo spal. Okrog druge ure zjutraj ga je nenadoma vrglo iz postelje, da je Mica vsa prestrašena zavpila.

Kaj je, Franc? —

Franc, ali naj skuham gomilice? in arnike, povej, Franc!

Franc se je molče obrnil in zopet legel, čez nekaj časa je žena v odgovor slišala zamolklo hrkanje.

Tisoč! —

Franc?

Slišalo se je samo hrkanje in globoko dihanje, nekje v grlu so se Hitrecu zamašile sline, kar je hropenje še bolj pospeševalo.

Advokata boš plačal! je s tankim glasom zavpil Hitrec.

Kakšnega advokata, Franc, kdo te vendar tožil?

Sedaj je Mica opazila, da mož sanja. Popravila mu je odejo in skušala zaspati. Komaj je obrnila utrujeno telo na desno stran, je Hitrec zopet zavpil.

Krivica se maščuje!

Franc! — ga je rahlo poklicala žena.

Hrkanje se je zopet ponovilo in pomešalo z udarci stenske ure, Hitrec pa ni odgovoril; obrnil se je na levo in sunil odejo, da so mu kosmata prsa ostala gola in nadaljeval svojo nočno pesem.

(Dalje.)

× V Hrastniku je nedavno utonil v Savi delavec in ribič Janez Pečnik, ko je z mrežo lovil ribe. Pri dviganju mreže mu je bržkone spodrsnilo in je padel v reko na ostre čeri, kar je povzročilo nezavest. Seveda si v takem stanju ni mogel pomagati in je utonil.

× V Prekmurju se vrsti požar za požarom. Pred kratkim je v Križevcih ogenj uničil gospodarsko poslopje Stefana Kūronje, sestoječe iz devetih objektov. Zaradi silnega ognja je bilo ogroženo osem sosedov, vendar pa so požrtvovalni gasilci iz Križevcev in Peskovcev požar omejili. Gasili so skoro pet ur, pri čemer so bili poškodovani dva gasilca in dva vaščana. Škoda je velika, zavarovalnina pa je znašala komaj 4000 din. — V Kukeču je požar upepelil hlev, šupo in dve gospodarski poslopji posestnika Ludvika Oškole, v Dolini pa je gorelo gospodarsko poslopje posestnika Aleksandra Ritupera. Tudi tu je bila velika nevarnost za sosedo, vendar so gasilci preprečili večjo škodo. Na hiši je zgorelo samo ostrešje. Škoda je krita z zavarovalnino.

× V Beogradu je nedavno izvršil samomor načelnik pravnega oddelka v ministrstvu pravde Radomir Naid Pašić, sin brata Nikole Pašića. Pašić je izvršil samomor v stanovanju svoje sestre ge. Marković, vdove bivšega upravnika kaznišnice v Požarevcu. Pašić je spal na domu sestre in zjutraj si je v postelji z britvijo pre-rezal vrat. Pašić je izvršil samomor v hipni duševni zmedenosti.

× Cik-Cak je pravkar izšel v popolnoma novi opremi. List izpolnjuje važno vrzel v našem novinarstvu in ga vsem našim čitateljem najtopleje priporočamo. Četrtna naročnina din 12.—. Pišite na upravo »Cik-Caka«, Ljubljana, Sv. Petra nasip 53.

× Na Sladkem vrhu je v Muri utonil 88letni Franc Les. Na strmem klancu proti Muri, ko je hotel iti loviti ribe, mu je spodrsnilo, nakar je padel v Muro in utonil.

× Na mariborski svinski sejmi so kmetje pripeljali 210 svinj, prodali pa so jih 92 po tehle cenah: 5 do 6 tednov stari praseci 90 do 115 din, 7 do 9 tednov stari 120 do 140 din, 3 do 4 mesece stari 200 do 280 din, 5 do 7 mesecev stari 310 do 460 din, 8 do 10 mesecev stari 470 do 515 din, 1 leto stari 710 do 920 din. Svinje so se prodajale po 6 do 8 din za kg žive teže in po 8 do 11 din za kg mrtve teže.

Tradicionalne konjske dirke na zgodovinskem Krškem polju, se bodo vršile letos v nedeljo dne 6. avgusta. »Jahalno in dirkalno društvo« v Krškem naproša radi tega že sedaj vsa tamkajšnja okoliška društva, da bi eventualno svoje prireditve, ki so določene za ta dan, preložila. Podroben program za prijavo konj itd., bo objavljen enkrat prihodnjč.

× V Mariboru je te dni na vogalu Aleksandrove in Kolodvorske ulice povozil tovorni avto 17letno mlekarico Marijo Verzelovo, ki je bila takoj mrtva.

× Dve žrtvi nesrečne ljubezni. V Mariboru je mesarski pomočnik Ivan Uršič ustrelil svojo prijateljico, kuharico Ana Založnikovo in sebe. Sam je bil takoj mrtev, dekle pa se je po dogodku še celih 7 ur v bolnici borila s smrtjo. Vzrok dejanja je bila nesrečna ljubezen in neke govoriče, ki so jih ljudje jeli širiti o Uršiču.

× Ribniško dolino je v. t. m. zadel hud udarec. Usula se je toča in zlasti močno zadela vasi Zadolje, Dolenjo vas, Podgorico, Nemško vas, Otavice, Lipovico in Makovž. Uničeno je sadno drevje, pa tudi zelje, fižol in koruza. Ljudje so obupani; kajti toča, kakršne sedanji rod še ne pomin, jim je uničila vse.

× V Novakah pri Novi cerkvi je 63letni preužitkar Gašper Kranjc pred časom iz sovraštva ustrelil svojega lastnega sina Martina. Zdaj mu sodi pravico celjsko sodišče.

× V Strihovem pri št. Ilju se je zaradi nesrečne ljubezni odpovedal življenju 52letni bivši viničar Karel Štajner. Oženil se je bil z 19letno deklino, ki ga je pozneje zapustila. To ga je tako bolelo, da je skočil v vodnjak in utonil.

× Utonil je v Savinji preteklo nedeljo krojaški vajenec Albin Belak iz Zavodnje pri Celju.

Od 10 oseb jih ima 7 zobni kamen.
Tudi Tebi grozi z izpadom zob!
Varuj se ga!

SARGOV

KALODONT

PROTI ZOBNEMU KAMNU

× V Šiški se je doma ustrelil 17letni dijak Ciril Belič. Dejanje je izvršil v trenutku duševne potrtosti. Rajni je bil sin bivšim vojakom ljubljanskega planinskega polka dobro znanega računskega narednika in poznejšega gostilničarja Beliča. Z nesrečno družino sočustvujejo znanci in vsa javnost.

× Mogoče ste tudi vi med tistimi, ki delujete naročnino »Kmetiskemu listu« za leto 1939.

× Spomenik bodo 25. t. m. postavili v Podgorici v Črni gori prvemu jugoslov. tiskarnarju Božidarju Vukoviću, ki je že pred 400 leti ustanovil v svojem kraju malo tiskarno.

Iz tujine

■ Angleske tvornice letal izdelajo že sedaj mesečno 800 najmodernejših in najhitrejših letal. Svojo proizvodnjo nameravajo povečati na 1000 letal mesečno. Angleški bombniki so oboroženi z osmimi strojnimi in 2 lahkim topoma. Ti bombniki nosijo lahko seboj velike množine streljiva.

■ Vulkan je pričel bruhati. Na polotoku Alijaški je pričel bruhati ognjenik Veniaminov. Vse prebivalstvo iz okolice ognjenika je preplašeno pobegnilo v druge kraje.

Za rodno grudo

Ah, takale kamrica na kmetih! Tam se odigravajo najtišji prizori kmetijskega življenja, tam je spravljen trdo prislužen denar, tam nastajajo pisma, ki jih žuljave, neokretno roke pišejo sicer poredkoma, zato pa s toliko večjo toplino. Tam si ljudje zaupajo svoje skrbi in težave ter razodevajo najbolj skrite misli.

V taki kamrici je sedel goloroki kmet Janez Gruden, kakor da ga teža misli tišči na stol. Zdaj pa zdaj si je s prsti pogrebel po kuštravih lasih. Včasih mu je pogled zablodil skozi zaprto okno, včasih je obstal na pismu, ki je ležalo razgrnjeno pred njim.

Trikrat, štirikrat je prebral pismo, pa ne morda zato, ker ga ne bi bil razumel. Celo mu je bilo resno, tako strašno ga je izmučilo to pisanje.

Kakor skušnjavec, kakor sam hudič je stopilo predenj. Pohlep ga je vsega prevzel, zvenčkanje zlata ga je vabilo in mamilo ter ga hujšalo proti ljubezni do rodne grude. Tako je razpihnilo in razvnelo v njem vihar razdvojenosti, ki ga je tiral domala v obup.

V pismu je neka delniška družba ponujala, da odkupi Grudnovo domačijo, in je navajala ceno, ki je prekašala vse kmetove sanje. Čemu to, tega ni povedala. Vendar to Janezu Grudnu ni bila nobena posebna skrivnost. Ze dolgo se je žušljalo o tem, da hočejo spremeniti Grudnovi-

no v jezero in tako dobiti vodne sile za veliko električno centralo. Spričo tega je bil kmet na pismo že kolikor toliko pripravljen. Kljub temu ga je pismo iznenadilo in celo nekam prestrašilo. Vsaka misel, ki jo človek dolgo pozna samo kot stvar, pa nenadoma postane resničnost, človeka zbega in oplašča kakor zla prikazen.

Grudnovo leži v samotni, kotlinasti globeli; krog in krog ga obdaja jelkov gozd. Hiša, zgrajena iz lesa, stoji tik ob hudourniku, ki divje brzi mimo in se ob neurjih spremeni v reko. Na hišo se naslanja — kakor da tvori z njim eno samo mogočno bitje, košat oreh, v okrožju pa rasto krivenčaste in bunkaste jablane, slive in češnje, kakor da bolehajo za revmo. Dalje se razprostirajo trate in nekaj njiv, sama pusta in skopa tla, a za njimi predel gozda, kamor drži ozka vozna pot. Ta pot je bila v večnem skrivnostnem boju s hudournikom. Spomladi je bila vselej hudo razdejana.

Kmetijo so izza pamtiveka imeli v lasti Grudni, pošteni, v samotni nekoliko grčavi in zaprti kmetje, ki so se vsi kasno ženili. Saj ni bilo lahko dobiti dekleta za samotno kmetijo. Vsak Gruden je tudi zgodaj ovdovel. Kajti tu ni mogla vzdržati ženska, ki je prišla od drugod, iz ugodnejših vremenskih in življenjskih razmer.

Navadno je živel na kmetiji tudi po nekaj devic, gospodarjevih sester, ki so v samotah obsedele, kakor da sta jih zavrgla ljubezen in življenje. Kakor hitro se kaka Grudnova hči ni

kmalu odločila za službo na vasi ali v bližnjem trgu, je bila obsojena na samičevanje.

Tako je bilo na kmetiji tudi ta čas. Janezu Grudnu je že pred leti umrla njegova žena in je sedaj gospodaril s sestro Meto in dvema otrokoma, ki jima je bilo malo čez dvajset let. Ko je tako sedel v kamri, je vse tri lahko videl skozi okno. Delali so na njivi. Nihče ni spregovoril besede. Pri Grudnovih je od nekdaj veljalo pravilo, da so opravljali delo brez besedi.

Janez jih je gledal in premišljal, kaj pač poreko na to pismo. Ali naj sploh družini zaupa kupčijo?

Nikoli ni bila njegova navada, da bi si od drugih dal narekovati svoje sklepe in odločitve. Tu pa ni šlo samo za odobritev, ampak za bodočnost njegovih otrok. Zato je sklenil, da se posvetuje s svojci. Zganil je pismo, ga spravil v telovnikov žep in je odšel na njivo, kjer se je brez besede lotil dela. Dolgo časa ni bilo čuti nič drugega kakor močno udarjanje rovnice.

Končno je Meta prekinila molk, ne da bi prenehala z delom:

»Je bil pismonoša tu?«

»Je bil,« je odvrnil kmet.

»Pa je menda prinesel dolgo pismo?«

»Čemu? Kako?«

»No, če ga pa mora človek prebirati debelo uro —«

»Saj kdo tudi kratko pismo dolgo prebira: je pomembno odvrnil kmet.

(Dalje)

■ Italijanščina v Bolgariji. Na podlagi posebne kulturne pogodbe je bolgarska vlada uvedla na višjih šolah italijanščino kot obvezen učni jezik.

**Najvernejši glasnik slovenskega po-
deželja je že dvajset let Kmetški
list. Prijatelji, odprite mu vrata v
vsako pošteno kmetško hišo!**

Ameriški senator pri dr. Mačku

V Zagrebu se nahaja ameriški senator William Boyd. Te dni je obiskal tudi dr. Vl. Mačka. William Boyd (Boić) je rodom Hrvat iz Zumberka in se je pred vojno kot otrok preselil s svojimi starši v Zedinjene države. Kot mnogo drugih naših mož je tudi on naglo napredoval in bil izvoljen za senatorja kot pristaš demokratske stranke.

Živinski sejmi

Na zadnjem živinskem sejmu v Mariboru so veljale tele cene:

Voli 5 do 7, mlada živina 3.25 do 4, breje krave 3.75 do 4.25, krave mlekarice 3.25 do 3.50, krave za klanje 2.25 do 3, biki 4.75 do 5.25, teleta 6.50 do 8 din za kg žive teže.

Cene na trgu s prašiči objavljamo posebej na drugem mestu.

V ostalem pripominjamo, da so cene živini na raznih sejmih močno različne, ker pač ni še v Sloveniji enotne kmetške gospodarske organizacije.

Sejmi

- 18. junija: v Dekležovju.
- 19. junija: v Bučki pri Krškem, St. Vidu pri Blokah, Semiču.
- 20. junija: v Zirovnici pri Grahovem, Ptuj, Dol. Lendavi.
- 21. junija: v Ljubljani, Moravčah, Veliki Loki, v Velikih Laščah, Koračicah, Marenbergu, Smarju pri Jelšah, Gornji Lendavi.
- 22. junija: v Šmihel-Stopičah, Sevnici ob Savi, Soštanju, Sv. Juriju pri Celju, Turnišču.
- 24. junija: v Drnovem, Mirni, Ribnici, Rovtahu, Sv. Juriju pod Kumom, Skofji Loki, Višnji gori, Guštanju, Laškem, Ljubnem, Podsredu, Razkrižju, Sl. Konjicah, Sv. Lenartu v Sl. goricah, Brežicah, Celju, Trbovljah.

Važnejša radio predavanja

od 18. do 25. junija 1939.

Nedelja, 18. junija. 17.00: Obisk pri krožku travnih semenarjev.

Ponedeljek, 19. junija. 18.00: Moderno zdravljenje duševno bolnih. — 18.40: Iz kulturnega življenja koroških Slovencev.

Torek, 20. junija. 11.00: V tovarni pločevine, žice in cevi. — 18.40: Naši narodni in knjižni spomeniki. — 19.40: Slovensko kresovanje alt Ivanje.

Sreda, 21. junija. 18.40: Kulturna slika Novega mesta.

Petek, 23. junija. 13.20: S pesmijo k srcu. — 18.00: Žene, čuvajmo narodne šege in običaje! — 18.40: Janez Krstnik v kresnih pesmih in običajih. — 19.30: Navodila dijakom za počitnice.

Sobota, 24. junija. 19.40: Predavanje inspekcije drž. obrambe. — 20.00: O zunanji politiki.

**Šivalni
stroji**

s tovarniško garancijo na ugodne mesečne obroke — Rabljene stroje vzamemo v račun, isti tudi po zelo ugodnih cenah na prodaj!

Nova trgovina

Tyrševa cesta 36

(nasproti Gospodarske zveze)

EKONOM

I. Z. Z. O. Z.

v Ljubljani, Kolodvorska ulica 7

(v lastni hiši)

Telefon interurban 25-06

Dobavi vse deželne pridelke, kakor: pšenico, rž, ječmen, oves, koruzo, ajdo itd. Mlevske izdelke: pšenični zдроб, pšenično moko, rženo moko, ajdovo moko, koruzno moko, koruzni zдроб, pšenično in koruzno krmilno moko, pšenične otrobe, ješprenj, kašo. Poljske pridelke: krompir, fižol, zelje, sadje, seno in slamo. Stalna zaloga vseh umetnih gnojil (rud, superfosfata, kalijeve soli, Tomasove žlindre, nitrofoskala, apnenega dušika, čilnega solitra itd.), cementa in drugo glavno zastopstvo za Slovenijo opekarne: Illovac, Karlovac, za vse vrste zidne in strešne opeke.

T

ISKOVINE

vseh vrst: trgovske, uradne, reklamne, časopise, knjige, večbarvni tisk hitro in poceni!

**ISKARNA
MERKUR**

LJUBLJANA, Gregorčičeva ul. 23

TELEFON ŠTEV. 25-52

Kmetški hranilni in posojilni dom

reg. zadr. z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Tavčarjeva ulica 1

Telefon št. 28-47

Rač. pošt. hran. št. 14.257

Brzjavlj: Kmetiskidom

Račun pri Narodni banki

Eskontuje menice

**Daje kratko-
ročna posojila**

**Izvršuje
ostale denarne posle**

Zaupajte denar domačemu zavodu!

N o v e v l o g e
vsak čas razpoložljive obrestuje
po 4%
vloge proti odpovedi — 5%
za vse vloge nudi popolno varnost
Otvorja tekoče račune